

Seppä Johan Dunderin elämänvaiheita

Matti Lehtiö

Isoonkyröön Orisbergiin kotiutunut seppä Johan Dunder löytyy monen sukututkijan esivanhempana. Orisbergiin Johan saapui Etelä-Suomesta, mutta hänen syntymäpaikkansa on edelleenkin tuntematon. Jäljempänä esitettävät kaksi asiakirjaa kertovat hänen pätevyytymisestään sepän ammattiin ja hänen vastoinkäymisistään työelämässä. Jälkimmäisessä asiakirjassa selviää samalla se työkunnan päällikön taholta esiin tuleva kova kurinpito johon Johaninkin oli sopeuduttava.

Vuorikäräjät 8.2.1762 Kimon ruukissa § 22

Oikeuden eteen astui sysirenki Johan Dunder ja kertoi, että hän on usean vuoden aikana työskennellyt sekä Kosken ruukissa että myös Kustö`n takomossa Turun läänissä ja nyt viime vuosina myös Orisbergin ruukissa täällä Pohjanmaalla sysirenkinä ja lisäksi myös kankivasaran sepänkisällin tehtävissä. Hänellä on siten ollut tilaisuus oppia ne tiedot ja taidot, jotka kankivasarasepän ammattiin kuuluvat, mutta hänellä ei ole aikaisemmin ollut tilaisuutta lunastaa itselleen mestarinkisällin kirjaa. Hän pyysi oikeutta myöntämään sanotun kirjan hänelle.

Hänen esimiehensä kankivasaraseppä Nils Björn antoi hänestä hyvät arvosanat sanoen, että Johan Dunder osaa ne tehtävät, jotka kuuluvat kankivasarasepän ammattiin. Orisbergin ruukin kirjanpitäjä Jacob Timming todisti myös, että hakijan elämäntavat ovat säävyisät ja nuhteettomat.

Oikeus katsoi tämän johdosta oikeaksi myöntyä sysirenki Johan Dunderin anomukseen ja myönsi hänelle mestarinkisällin kirjan laillistettujen kankivasaraseppien ammattikunnassa sekä ne oikeudet, jotka tämän kisällin kirjan myötä seuraavat. Sen lisäksi Dunder veloitetaan maksamaan kankivasaraseppien ammattikunnan avustuskassaan 15 kuparitaalaria herra inspehtori Jonas Sohlbergin kuittausta vastaan, jonka huostassa ammattikunnan varat ovat.

Käännös Leijo Keto / Matti Lehtiön arkisto

Vuorikäräjät 8.2.1764 Kimon ruukissa § 17

Kankipajan seppämestari Nils Biörn on näille käräjille haastanut mestarinkisälli Johan Dunderin vastaamaan osoittamastaan tottelemattomuudesta sekä siitä että on luvottomasti poistunut työpaikaltaan kankivasarahamarista. Todisteeksi kanteelleen hän esitti luettelon niistä töistä, joita muut sepänapulaiset ovat Dunderin sijaisina hänen poissa ollessaan tehneet.

Anders Stähle, 22.1 ja 26.2 Dunderin sijaisena tämän ollessa sairaana, kuten kantajakin myöntää
kipp. 19-3-13

Anders Stähle, 18.6. Dunderin selkä kipeä, jonka Biörn myöntää
kipp. 5-1-15

Anders Frögd, Dunderin sijaisena, Biörn lyönyt Dunderia
kipp. 2-4-8

Anders Frögd Dunderin sijaisena, tämän ollessa sairas
kipp. 5-1-10

Yllä olevasta luettelosta voidaan todeta Dunderin olleen kolmasti sairaana, jolloin sijaisten on pitänyt työskennellä hänen tilallaan. Vain kerran hän on terveenä ollut poissa, nimittäin kesäkuun jälkipuoliskolla. Vastaja sanoo tällöin saaneensa seppämestari Biörniltä niin kovasti selkäänsä, että hän katsoi olevansa pakotettu näyttämään kolhujaan lautamies Matti Monoselle Annalan kylässä. Tammikuun 25 p:nä päiväämässään todistuksessa lautamies ilmoittaa Dunderilla olleen viisi verinaarmua päässä ja osaksi kasvoissa. Dunder esitti lisäksi kuluvan helmik. 5. p:nä päivätyn ja Orismalasta kotoisin olevien Heikki Myllärin ja Juho Kinnarin antaman seuraavansisältöisen todistuksen: Allekirjoittaneet ovat olleet paikalla, kun seppämestari Biörn viime vuoden heinäkuun puolen välin aikoihin kävi kankihamarissa sepänkisälli Dunderin kimppuun, lyöden ja hutkien häntä ja jonka seurauksena sepänkisälli Dunder sai 6 verihaavaa. Seppämestari lisäksi kiskoi lisäksi kisälliään tukasta haukkuen hänet pahanpäiväiseksi ja kutsuen häntä rautavarkaaksi raivoissaan. Edellä sanotun ovat allekirjoittaneet tarvittaessa valmiita valallaan vahvistamaan oikeaksi.

Kun osapuolilla ei asiassa ollut muuta esitettävää eikä seppämestari Biörn halunnut myöntää esitettyjä kirjallisia todistuksia oikeiksi, saivat osapuolet poistua ja vuorikäräjäoikeus antoi asiassa seuraavan päätöksen:

Koska seppämestari Biörn myöntää mestarinkisälli Johan Dunderin olleen sairaana niinä ajankohtina, jolloin Ståhle ja Frögd ovat työskennelleet hänen sijaisenaan ja saaneet niistä palkan 22.1, ja 26.2, sekä 18.6 ja 23.7, katsoo vuorikäräjäoikeus seppämestarin kanteen Dunderia kohtaan rauenneen näiden päivien osalta.

Sen johdosta, että mestarinkisälli Dunder on ollut poissa työstä 26.6., jolloin seppämestari on antanut hänelle selkäsaunan ja Dunder sen takia ollut näyttämässä itseään lautamies Matti Monoselle, ja josta tapahtumasta Dunder on esittänyt Heikki Myllärin ja Juho Kinnarin antaman lausunnon, ei vuorikäräjäoikeus katso olevan aihetta ilmaista kantaansa.

Käännös Leijo Keto / Matti Lehtiön arkisto